

Ecologische beoordeling van de aanleg van de Campus te Damwâld.

Opdrachtgever	Weusthuis en Partners, Groningen
Referentie	Schut, E. 2017. Ecologische beoordeling van de aanleg van de Campus te Damwâld. A&W-notitie 2879. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	2879cam
Status	Definitief
Datum	19 september 2017
Projectleider	E. van der Heijden
Autorisatie	E. van der Heijden

Inhoud

1. Inleiding
 2. Situatieschets en plannen
 3. Gebiedsbescherming en beoordeling
 4. Soortbescherming en beoordeling
 5. Conclusies
- Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto's 1 t/m 4. Boven: Links: Impressie van de gymzaal aan de kant van de Badhúswei te Damwâld. Rechts: Gebouwtje van VV de Wâlden. **Onder:** Links: Iepen aan de oostzijde van het plangebied. Rechts: Boomholte die potentieel geschikt is voor vleermuizen (foto's A&W).

1. Inleiding

De gemeente Dantumadiel is voornemens een campus te realiseren aan de Halewei te Damwâld (zie Figuur 1). Onderzoek in de vorm van een ecologische quickscan is nodig om te bepalen hoe de ingrepen zich verhouden tot de ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft o.a. de Wet natuurbescherming en de Ecologische Hoofdstructuur (Verordening Romte van de provincie Fryslân). De gemeente Dantumadiel heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel aanvullend onderzoek.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Er is daarbij onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Daarnaast is op 7 augustus 2017 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor de) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Situatieschets en plannen

Het plangebied betreft drie van de sportvelden en de oude gymzaal aan de Halewei in Damwâld (figuur 1). Het middelste veld (vanaf de Badhúswei gezien achter de gymzaal) en het veld aan de oostzijde zijn niet gemaaid en wat ruiger. De begroeiing is kenmerkend voor voedselrijke grond. Het veld aan de westzijde wordt intensief beheerd en bestaat voornamelijk uit kort gemaaid Engels raaigras. De velden worden begrensd door boomsingels en bosschages. Tussen het middelste veld en het veld aan de westkant van het plangebied bevindt zich een ruigtezone van grofweg 15 meter breed. Aan de zuidkant van het terrein is ter hoogte van het middelste en oostelijke veld een wat overgroeide sloot aanwezig. Aan de noordwesthoek van het terrein staat het gebouwtje van VV de Wâlden. Op het veld aan de westzijde is in de noordwesthoek een houten overkapping/ gebouwtje voor opslag aanwezig. Aan de oostzijde van het terrein (langs de Halewei) bevindt zich een rij met hoge lepen en langs de noordzijde van het oostelijke veld staat zich een aantal hoge Wilgen (zie foto's 1 t/m 6).

De plannen bestaan uit de bouw van een campus met een brede school, een sporthal en een (reeds bestaande) kinderopvang. De oude gymzaal zal mogelijk worden gesloopt. Voor de plannen zullen mogelijk de bomen tussen de sportvelden gekapt worden, bosschages verwijderd worden en zal mogelijk de sloot worden aangetast.

Figuur 1. De ligging van het plangebied en wettelijk beschermde gebieden in de omgeving.

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

Uit de kaartgegevens over wettelijk beschermde gebieden blijkt dat het plangebied geen deel uitmaakt van de EHS, Natura 2000-gebieden of andere gebieden die zijn beschermd vanwege hun natuurwaarden (zie figuur 1). Vanuit het plangebied is Groote Wielen het dichtstbijzijnde beschermde Natura 2000-gebied, op circa 10 kilometer afstand. Dit gebied is aangewezen ter bescherming van verschillende vogelsoorten, de Noordse woelmuis, de Meervleermuis en de Bittervoorn. Daarnaast ligt op circa 12 kilometer afstand het Natura-2000 gebied Lauwersmeer. Lauwersmeer is aangewezen ter bescherming van verschillende vogelsoorten.

Vanwege de voor Meervleermuizen overbrugbare afstand tot Groote Wielen zou er een ecologische relatie mogelijk zijn tussen het plangebied en Groote Wielen. In het plangebied is geen geschikt leefgebied voor de Meervleermuis aanwezig. Het plangebied bevat bomenrijen die in principe onderdeel kunnen vormen van een vliegroute voor Meervleermuizen. Het is echter onwaarschijnlijk dat het plangebied onderdeel vormt van doorgaande vliegroutes van de Meervleermuis (zie paragraaf 4.4).

Voor geen van de andere soorten waarvoor Groote Wielen en Lauwersmeer zijn aangewezen is binnen het plangebied geschikt leefgebied aanwezig. Het dichtstbijzijnde gebied dat onderdeel is van de EHS is het Houtwielgebied (op circa 3 km). Ook met dit gebied bestaan geen relevante ecologische relaties.

In de omgeving van het plangebied liggen geen gebieden die op een andere wijze worden beschermd ten aanzien van natuurwaarden dan de hierboven beschreven wet- en regelgeving. Daardoor veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de regelgeving ten aanzien van deze overige vormen van gebiedsbescherming.

Om deze redenen wordt geconcludeerd dat de uitvoering van de beoogde ingrepen in het plangebied niet stuiten op bezwaren vanuit de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming.

Foto's 5 en 6. Boven: Verruigd grasveld in het midden van het plangebied. **Onder:** Bosschages tussen het middelste veld en het veld aan de westkant van het plangebied (foto's A&W).

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Fryslân hanteert vanaf 1 januari 2017 een dergelijke lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij o.a. ruimtelijke ontwikkeling.

Gezien de ligging van het plangebied ten zuiden van de bebouwde kom van Damwâld, zijn er beperkte mogelijkheden voor soorten die beschermd zijn volgens de Wnb. Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen en wat de consequenties daarvan zijn voor de beoogde ingrepen.

4.1 Algemeen

Het plangebied bestaat uit de oude gymzaal en drie omliggende sportvelden. De sportvelden worden omzoomd door bomenrijen. Aan de zuidkant van het terrein is een sloot aanwezig. Het is onwaarschijnlijk dat in het plangebied wettelijk beschermde soorten uit de volgende soortgroepen voorkomen en/of worden beïnvloed door de uitvoering van het beoogde project:

- Planten
- Ongewervelde diersoorten
- Reptielen

De redenen die aan deze conclusie ten grondslag liggen, zijn één of meer van de volgende:

- Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van deze soorten.
- In het plangebied is geen geschikt biotoop voor deze soorten aanwezig.
- Uitstralende effecten van de ingreep reiken niet dermate ver buiten de begrenzing van de locatie dat daardoor (mogelijke) leefgebied van deze soorten wordt beïnvloed.

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt om deze redenen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van bovengenoemde soortgroepen.

4.2 Vissen

In de omgeving van het plangebied komen geen beschermde vissoorten volgens artikel 3.10 of 3.5 Wnb voor (van Delft 2012, NDFF). In de sloot in het plangebied worden daarom geen wettelijk beschermde vissoorten verwacht. Naar verwachting komen er wel andere vissoorten in het plangebied voor. Bij werkzaamheden waarbij de sloot in het plangebied wordt aangetast moet daarom rekening gehouden worden met de zorgplicht. Dit kan bijvoorbeeld door bij eventueel dempen van de sloot te werken richting een open einde.

4.3 Amfibieën

De sloot in het plangebied is in potentie geschikt als voortplantingswater van amfibieën. Het is tevens niet uit te sluiten dat het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied of overwinteringsplaats van amfibieën. Gezien de verspreidingsgegevens van amfibieën (NDFF, Van Delft *et al.* 2016) en de aanwezige biotopen, wordt alleen een aantal beschermde amfibieënsoorten

van artikel 3.10 Wnb verwacht. Het is onwaarschijnlijk dat beschermde amfibieënsoorten volgens artikel 3.5 Wnb in het plangebied voorkomen.

Door de herinrichting van het plangebied gaat mogelijk een deel van het leefgebied van enkele beschermde (artikel 3.10 Wnb) amfibieënsoorten (tijdelijk) verloren door het realiseren van de bebouwing en het eventueel dempen van de sloot. In de omgeving is voldoende alternatief leefgebied voor de betreffende soorten aanwezig. Bovendien geldt voor de betreffende soorten dat Provinciale Staten van Fryslân een vrijstelling heeft verleend voor het overtreden de verbodsbepalingen bij artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Om deze redenen veroorzaken de beoogde ingrepen in het plangebied geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën.

4.4 Vogels

In de Wet natuurbescherming valt het beschermingsregime van vogels onder wetsartikel 3.1 en 3.5. De vogelsoorten die onder de Europese Vogelrichtlijn vallen, zijn opgenomen in artikel 3.1. De vogelsoorten die onder bijlage II van het Verdrag van Bern vallen, zijn opgenomen in artikel 3.5. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder artikel 3.1. Een klein deel van deze soorten valt tevens onder artikel 3.5. Vooralsnog worden effecten op vogels door de provincies beoordeeld volgens de bepalingen onder artikel 3.1.

In het plangebied zijn verschillende bomenrijen met oude en middeloude bomen aanwezig. In de bomen en bosschages in het plangebied kunnen algemeen voorkomende vogels tot broeden komen, zoals Merel, Zwartkop, Tjiftjaf, Roodborst, Koolmees en Houtduif. Bij werkzaamheden moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Aantasting van nesten is niet toegestaan.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden aangetast. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld bouw- en snoeimateriaal goed af te dekken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden aangetast, dan ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert bijvoorbeeld jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Deze lijst is per 1 januari 2017 onveranderd overgenomen bij de Wet natuurbescherming.

De hoge bomen en de beslotenheid van het plangebied, in combinatie met de ligging nabij agrarisch gebied maken het plangebied geschikt leefgebied voor een aantal vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten, zoals Roek, Buizerd, Havik en Sperwer. Tijdens het veldbezoek zijn er geen vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten of nesten van deze soorten waargenomen. Gezien de timing van het veldbezoek buiten het broedseizoen van deze soorten, het dichte

bladerdek op het moment van het veldbezoek en het grote aantal bomen, kan echter niet op voorhand worden uitgesloten dat zich op de planlocatie nesten van deze soorten bevinden. Door de plannen kunnen dergelijke nestplaatsen verloren gaan (door kapwerkzaamheden) of ongeschikt raken (door een toename van de menselijke verstoring). Daardoor zou een conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan. Tevens mag de functionaliteit van eventueel aanwezige nesten niet worden aangetast. Om te onderzoeken hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming is aanvullend onderzoek nodig in de periode maart tot en met half mei.

Conclusie vogels

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt mogelijk een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Om vast te stellen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming is daarom aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nestplaatsen in het plangebied. Dit dient te worden uitgevoerd in de periode maart tot en met half mei.

4.5 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij de meeste andere beschermde zoogdiersoorten. Om deze reden worden de vleermuizen in een aparte paragraaf besproken en worden de 'overige zoogdiersoorten' in § 4.6 behandeld.

In de omgeving van het plangebied komt een aantal vleermuissoorten voor, namelijk Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone grootvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Tweekleurige vleermuis (Melis 2012, NDFF). Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. Tijdens het veldbezoek is de bebouwing in het plangebied grondig geïnspecteerd op de mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. In de bebouwing zijn geen openingen gevonden die vleermuizen toegang bieden tot de spouwmuren of de dakconstructie. Daarom worden er geen verblijfplaatsen voor vleermuizen in de bebouwing verwacht.

In het plangebied staat een aantal middeloude en oude bomen. Bij een aantal van deze bomen zijn loszittend schors en holtes in de stam waargenomen. Dit betekent dat de bomen mogelijkheden bevatten voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Een soort die verblijfplaatsen in bomen heeft en in het plangebied wordt verwacht is de Ruige dwergvleermuis. Van deze soort kunnen zomer- en/of baltsverblijfplaatsen aanwezig zijn.

Door de beoogde ingrepen in het plangebied gaan mogelijk verblijfplaatsen van de Ruige dwergvleermuis verloren. Dit kan gebeuren door kapwerkzaamheden, maar ook door een toename van kunstlicht. Daardoor zou een knelpunt ontstaan met de Wet natuurbescherming. Om deze reden is aanvullend vleermuisonderzoek noodzakelijk om te bepalen of er daadwerkelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn en welke eventuele vervolgstappen volgens de Wet natuurbescherming nodig zijn.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied en de directe omgeving ervan kunnen deel uitmaken van het foerageergebied van enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten. Daarnaast kan het plangebied mogelijk (delen van) vliegroutes van vleermuizen bevatten. Het nabijgelegen Natura 2000-gebied Groote Wielen is aangewezen ter bescherming van de Meervleermuis. De afstand tussen Groote Wielen en het plangebied is in principe voor Meervleermuizen te overbruggen. Het is echter onwaarschijnlijk dat er vliegroutes van Meervleermuizen door het plangebied lopen, omdat in het plangebied en de omgeving daarvan geen doorgaande watergangen aanwezig zijn. Wel zou het plangebied (delen van) vliegroutes van andere vleermuissoorten kunnen bevatten. Door het kappen van bomen tijdens de uitvoer van de plannen zouden die verloren kunnen gaan. Ook in dat geval ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vleermuizen.

Conclusie

Op basis van het bovenstaande wordt geconcludeerd dat er aanvullend onderzoek nodig is naar de aan-/afwezigheid van verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen in het plangebied om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de Wnb ten aanzien van die soortgroep.

4.6 Overige zoogdiersoorten

Overige zoogdiersoorten artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen)

Er komen geen zoogdiersoorten beschermd volgens artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen) voor in de omgeving van Damwâld (Melis 2012, NDFF). Om deze reden kan de aanwezigheid van deze soorten in het plangebied worden uitgesloten.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in de omgeving van het plangebied een aantal zoogdiersoorten voorkomt die zijn beschermd volgens artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het betreft de volgende meer of minder algemeen voorkomende soorten, zoals Aardmuis, Steenmarter, Bosmuis, Bunzing, Egel, Haas en Konijn (Melis, 2012, NDFF). Provinciale Staten van Fryslân heeft vrijstelling van de Wnb verleend voor deze soorten bij projecten in het kader van ruimtelijk ontwikkeling. Daarnaast komen in de omgeving van het plangebied de Waterspitsmuis en de Boomarter voor. Binnen het plangebied is echter geen geschikt leefgebied voor deze soorten aanwezig.

Conclusie 'Overige zoogdiersoorten'

Om bovenstaande redenen veroorzaken de beoogde ingrepen in het plangebied geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van 'overige zoogdiersoorten'.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kunnen voor het plangebied de onderstaande conclusies ten aanzien van de ecologische wet- en regelgeving (Wet natuurbescherming, EHS en overige gebiedsbescherming) worden getrokken.

Gebiedsbescherming

Wet natuurbescherming: Natura 2000

Het plangebied ligt niet in of nabij Natura 2000-gebieden. De plannen veroorzaken geen negatieve effecten op de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden in de bredere omgeving zijn aangewezen. Er is daarom geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van gebiedsbescherming.

Overige gebiedsbescherming

Het plangebied ligt niet in of nabij overige beschermde gebieden. De plannen veroorzaken daarom geen conflict met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming in Fryslân (regelgeving betreffende de Ecologische Hoofdstructuur, Ganzenfoerageergebied en Weidevogelkerngebied).

Soortbescherming

Om te bepalen hoe de aanleg van de campus te Damwâld zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming ten aanzien van soortbescherming is aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen en van nesten van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten (§ 4.4 en § 4.5) noodzakelijk. Ten aanzien van overige beschermde natuurwaarden veroorzaken de plannen geen knelpunt met de ecologische wet- en regelgeving, mits verstoring van broedende vogels en hun nesten wordt voorkomen. In paragraaf 4.4 is beschreven hoe aan die voorwaarde kan worden voldaan.

Literatuur

Melis, J. 2012. Werkatlas Zoogdieren van Friesland. Januari 2012. Zoogdieratlas.nl Friesland
Van Delft, J., Kranenbarg, J., de Bruin, A., Frigge, P. (2016) Waarnemingenoverzicht 2015. Bijlage RAVON 63, jaargang 18 (4).

Websites

NDFF